



รายงานการวิจัย เรื่อง

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Development of Information Literacy Promotion Model for
Secondary School Students

ศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา สัจจามันท์
Professor Dr. Chutima Sacchanand

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประจำปีงบประมาณ 2560

ชื่อเรื่อง : การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ชื่อผู้วิจัย : ศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา สัจจานันท์

ปีที่แล้วเสร็จ : 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศและศึกษาผลของการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไปใช้ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี แบ่งการวิจัยเป็นสามระยะ แหล่งข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ จำนวน 132 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 24 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบบันทึก แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอโดยการสรุปความ ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการดำเนินการไม่เป็นองค์รวมตามกระบวนการของทักษะการรู้สารสนเทศ และมีการดำเนินการในรูปแบบที่หลากหลาย โดยการสอนในรายวิชาเทคโนโลยี(วิทยาการคำนวณ) สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยครูวิทยาศาสตร์ มีสาระเกี่ยวข้องกับทักษะการรู้สารสนเทศ สื่อ และดิจิทัล การสอนรายวิชา ซึ่งเป็นหลักสูตรสถานศึกษา มีชื่อรายวิชาหลากหลาย เน้นการใช้ห้องสมุด การค้นคว้าเขียนรายงาน สอนโดยครูบรรณารักษ์ การบูรณาการในสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ และการจัดเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ส่วนโรงเรียนมาตรฐานสากลมีการจัดการเรียนการสอนกระบวนการรู้สารสนเทศภายใต้สาระ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปัจจัยความสำเร็จของการส่งเสริมการรู้สารสนเทศเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ครูผู้สอนและครูบรรณารักษ์ ปัญหาสำคัญ คือความตระหนัก ทักษะคิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับค่าว่าการรู้สารสนเทศ และสมรรถนะที่เกี่ยวข้อง 2) รูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศสำหรับนักเรียนระดับมัศึกษามีองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์ โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทหน้าที่หลักเกี่ยวข้องเกื้อกูลกัน และ 3) ผลการนำรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศไปใช้ในโรงเรียนสามแห่งที่มีความแตกต่างกันในด้านพื้นที่ตั้งและสังกัด โดยครูบรรณารักษ์ โดยใช้วิธีการและกิจกรรมที่แตกต่างกัน พบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศในระดับมาก และผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูบรรณารักษ์เห็นว่ารูปแบบการส่งเสริมการรู้สารสนเทศที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การรู้สารสนเทศ; การส่งเสริมการรู้สารสนเทศ; นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Title: Development of Information Literacy Promotion Model for High School Students

Researcher: Professor Dr. Chutima Sacchanand

Year: 2019

Abstract

This research aimed at studying the information literacy promotion for high school students, developing information literacy promotion model and studying the use of the model. This mixed-method research and development was divided into three phases. The purposive sample consisted of documents, 124 key resource persons, administrators, teachers and teacher-librarians, and 24 senior high school students. Data were collected using documentary form, questionnaires, interview/ focus group interview forms. Qualitative data were analyzed using content analysis and presented descriptively while quantitative data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation.

Research findings showed that: 1) Information literacy promotion for high school students was not a holistic approach. Various forms have been conducted, as the ICT course (computer science) which includes information, media and digital literacy, conducted by science teachers; as a separate course with different names focus on library use, and research and report writing conducted by teacher-librarians; the integration in the course content, learning standards, and leaning management; and as student development activities conducted by teacher-librarians. While the world class standard schools offered "Independent Study Course" followed the information literacy process. The implementation of information literacy depends on school administrators, teachers and teacher-librarians. The important problems were their awareness, attitudes, knowledge, understanding and competency in information literacy, 2) the information literacy promotion model for high school students consisted of school administrators, teachers, teachers-librarians, with family and community as base for development. All components had their main roles and strategies supporting each other, and 3) the results of the model trial, using different strategies and activities in three schools in Bangkok and in the provinces confirmed the hypotheses that high school students were satisfied at the high level, and the developed model was appropriate at the high level rating by administrators, teachers and teachers-librarians.

Keywords: Information literacy; Information literacy promotion; High school students